

Rapport

Datum: 10 oktober 2006
Rapportnummer: 2006/348

Klacht

Verzoeker klaagt over de wijze waarop ambtenaren van het regionale politiekorps Flevoland op 14 februari 2004 jegens hem en zijn familie zijn opgetreden. Verzoeker klaagt er in dit verband met name over dat de politieambtenaren:

zijn dochter - zonder mogelijkheid tot uitleg - direct hebben bekeurd;

hem hebben geduwd;

hem hebben geboeid;

bij het boeien geweld tegen hem hebben gebruikt;

niet hebben gereageerd op zijn verzoek de handboeien iets losser te zetten.

Verder klaagt verzoeker erover dat de hulpofficier van justitie de indruk heeft gewekt bevooroordeeld te zijn door verzoeker direct te vragen hoeveel hij had gedronken, te zeggen dat verzoeker een agressieve uitstraling had en ervan uit te gaan dat verzoeker zich agressief had gedragen.

Tot slot klaagt verzoeker erover dat de politie zijn dochter en echtgenote, die op het politiebureau op hem wachtten, niet adequaat en niet uit eigen beweging heeft geïnformeerd over de duur van zijn verblijf op het politiebureau.

Beoordeling

Algemeen

1. Op 14 februari 2004 was verzoeker, tezamen met zijn echtgenote, zijn twee dochters en de vriend van één van die dochters, op weg naar een toneelvoorstelling in Almere. Verzoekers vrouw en één van zijn dochters werden in de buurt van het theater afgezet. Vervolgens werd gezocht naar een parkeerplaats. Nadat de dochter van verzoeker de auto had geparkeerd, stopte er een politieauto achter hen. Twee ambtenaren van het regionale politiekorps Flevoland liepen vervolgens op verzoekers dochter af en deelden haar mee dat zij een bekeuring kreeg omdat zij even daarvoor over een fietspad was gereden. Verzoeker was het hiermee niet eens en gaf dit ook duidelijk aan. De beide politieambtenaren gingen echter verder met het uitschrijven van de bekeuring.

2. Op een gegeven moment escaleerde de situatie tussen verzoeker en de politieagenten zodanig dat verzoeker werd aangehouden wegens belemmering en belediging van een politieambtenaar in functie. Verzoeker is daarop geboeid overgebracht naar het politiebureau te Almere alwaar hij om 20:25 uur is voorgeleid aan de hulpofficier van justitie. Verzoeker werd diezelfde nacht nog in vrijheid gesteld.

3. Per brief van 20 februari 2004 diende verzoeker een klacht in bij het regionale politiekorps Flevoland over de gang van zaken. In die brief klaagde verzoeker erover dat de politieambtenaren gelijk waren overgegaan tot het uitschrijven van een bekeuring, hij een zodanige forse duw had gekregen dat hij op de grond was gevallen, hij met geweld was geboeid, alsmede dat de hulpofficier van justitie hem bij aankomst op het politiebureau direct had gevraagd hoeveel hij had gedronken.

4. De korpsbeheerder deed de klachten van verzoeker bij beslissing van 25 juni 2004 af. Ten aanzien van de klacht dat verzoeker zou zijn geduwd onthield hij zich van een oordeel; de overige klachten van verzoeker verklaarde hij ongegrond.

5. Verzoeker wendde zich op 14 februari 2005 tot de Nationale ombudsman.

I. Ten aanzien van het direct uitschrijven van een bekeuring

Bevindingen

1. Verzoeker klaagt er in de eerste plaats over dat de politieambtenaren zijn dochter niet eerst in de gelegenheid hebben gesteld de situatie uit te leggen maar direct een bekeuring hebben uitgeschreven. Hiermee was volgens verzoeker gelijk de toon gezet terwijl er helemaal geen sprake was geweest van opzet maar van een ongelukkige samenloop van omstandigheden. Verzoeker en zijn familie waren namelijk niet bekend in Almere en waren de weg aan het zoeken, waardoor zij niet hadden gezien dat zij op een fietspad reden. Dit was ook niet goed te zien geweest omdat, zoals ook de agenten ter plekke hadden beaamd, de gebruikelijke paaltjes in het wegdek om aan te geven dat er sprake was van een fietspad, waren weggehaald. De uitleg van verzoeker was echter aan dovemansoren gericht geweest.

2. In reactie op deze klacht gaf de korpsbeheerder aan dat politieambtenaren Sn. en Sp. hadden geconstateerd dat de dochter van verzoeker met de auto over het fietspad reed. Hierop zijn zij met hun politieauto achter de auto gestopt, hebben zij de dochter van verzoeker aangesproken en haar meegedeeld dat zij hiervoor een bekeuring kreeg. Volgens de korpsbeheerder betrof dit standaardbeleid waarmee direct duidelijkheid werd verkregen en willekeur werd voorkomen. De korpsbeheerder verklaarde deze klacht van verzoeker dan ook ongegrond.

3. Daarna uitdrukkelijk gevraagd, liet de korpsbeheerder de Nationale ombudsman in een nadere reactie nog weten dat er geen richtlijn bestaat waarin deze "directe" manier van verbaliseren staat beschreven. Het is volgens de korpsbeheerder echter een vaststaand feit dat het de voorkeur verdient dat politiemedewerkers, zodra zij hebben besloten een bekeuring uit te schrijven, niet in discussie treden met burgers. Door het aangaan van een dergelijke discussie zou immers de indruk kunnen ontstaan dat het mogelijk zou zijn onder die bekeuring uit te komen. Het direct aanzeggen van een

bekeuring is een aangeleerde methode waarmee wordt voorkomen dat burgers in het ongewisse blijven over de vraag of ze al dan niet worden bekeurd, aldus de korpsbeheerder.

4. In het van het incident opgemaakte proces-verbaal van bevindingen staat vermeld dat politieambtenaar Sn. de bestuurster van de auto aansprak en haar meedeelde dat zij een bekeuring kreeg wegens het rijden over een fietspad.

5. Politieambtenaar Sn. verklaarde tijdens het onderzoek van de Nationale ombudsman dat zij en haar collega op een gegeven moment een auto over het fietspad zagen rijden. Zij zijn daar toen achteraan gereden en hebben hun dienstauto achter de inmiddels geparkeerde auto tot stilstand gebracht. Vervolgens zijn zij op de bestuurster van de auto afgelopen en hebben zij haar meegedeeld dat zij een bekeuring kreeg. Sn. gaf aan dat het standaardbeleid is om direct tegen betrokkenen te zeggen welke actie er volgt zodat een discussie wordt voorkomen en voor iedereen duidelijk is wat er gaat gebeuren.

6. Politieambtenaar Sp. verklaarde tijdens het onderzoek van de Nationale ombudsman dat hij en zijn collega Sn. een auto op het fietspad zagen rijden waar zij achteraan zijn gegaan. Nadat de auto was geparkeerd, hebben zij de dienstwagen daarachter gezet. Vervolgens zijn zij op de bestuurster afgelopen en hebben zij tegen haar gezegd dat zij een bekeuring kreeg omdat ze over het fietspad was gereden.

Beoordeling

7. Het vereiste van correcte bejegening houdt onder meer in dat bestuursorganen burgers als mens respecteren en hen beleefd behandelen. Dit vereiste houdt onder meer in dat bestuursorganen handelingen achterwege moeten laten die in strijd zijn met datgene wat in het algemeen als onfatsoenlijk wordt ervaren. Onder het begrip handelen valt onder andere het doen of laten van feitelijke handelingen, het uitspreken of juist achterwege laten van bepaalde opmerkingen en het aannemen of juist achterwege laten van een bepaalde houding.

8. Eén van de taken van de politie betreft het toezicht op de naleving van de wegenverkeerswetgeving. Artikel 10, eerste lid van het Reglement verkeersregels en verkeerstekens 1990 (RVV) bepaalt dat andere bestuurders dan die genoemd in de artikelen 5 tot en met 8 RVV de rijbaan dienen te gebruiken (zie Achtergrond, onder 1.). Onder deze andere bestuurders vallen de bestuurders van een motorvoertuig. Op grond van artikel 2, eerste lid en artikel 3, tweede lid van de Wet administratiefrechtelijke handhaving verkeersvoorschriften (WAHV) en de achter deze wet vermelde bijlage met verkeersovertredingen, zijn politieambtenaren bevoegd om ter zake het rijden met een motorvoertuig over een fietspad, een administratieve sanctie op te leggen (zie Achtergrond, onder 2.). Het uitschrijven van dergelijke administratieve sancties behoort tot de dagelijkse taakuitoefening van een politieambtenaar. Het ligt daarbij echter voor de

hand dat een politieambtenaar - indien de situatie zich daartoe leent - de overtreder eerst de gelegenheid geeft ter plaatse zijn verhaal te doen. Zodoende kan een politieambtenaar zich onmiddellijk vergewissen van de omstandigheden waaronder de door hem geconstateerde gedraging heeft plaatsgevonden en zodoende nagaan of er een bijzondere reden was voor die gedraging. Bovendien gaat hiervan een de-escalerende werking uit omdat op die manier recht wordt gedaan aan de positie van de burger.

9. Vast staat dat de dochter van verzoeker op 14 februari 2004 met de auto van haar vader over een fietspad in Almere reed. Voorts staat vast dat politieambtenaren Sp. en Sn. haar, nadat zij inmiddels was uitgestapt, direct hebben meegedeeld dat zij hiervoor een bekeuring kreeg waarna zij ook daadwerkelijk met het uitschrijven van de bekeuring zijn begonnen. Uit de verklaringen van alle betrokkenen blijkt verder dat verzoeker en zijn dochter het vanaf het eerste contact met Sp. en Sn. nadrukkelijk niet eens waren met de bekeuring. Verzoeker maakte ter plekke duidelijk zijn ongenoegen daarover kenbaar. Wat er ook zij van de vraag of de uitleg van verzoeker en zijn dochter een rechtvaardiging voor de geconstateerde overtreding opleverde en afgezien van het feit dat tegen een op te leggen beschikking rechtsmiddelen openstaan en verzoeker uiteindelijk ook via die weg zijn bezwaren kenbaar had kunnen maken, had van de politieagenten in ieder geval mogen worden verwacht dat zij verzoeker en zijn dochter ruimte hadden gegeven zich uit te laten over de feiten en omstandigheden waaronder de door hen geconstateerde overtreding had plaatsgevonden. De politieambtenaren hadden vervolgens kunnen aangeven of de aangevoerde argumenten voor hen reden vormde om van hun voornemen tot het uitschrijven van een bekeuring af te zien. Indien zij toch zouden besluiten een bekeuring uit te schrijven hadden zij, teneinde een zinloze discussie te voorkomen, kunnen aangeven dat zij verzoeker hadden gehoord, maar het niet met hem eens waren en verzoeker kunnen wijzen op de mogelijkheid zijn bezwaren aan de officier van justitie voor te leggen. Slechts met een dergelijke houding wordt recht gedaan aan de positie van de burger en wordt voorkomen dat het gevoel van onmacht bij de burger onnodig wordt versterkt. Nu verzoeker en zijn dochter deze mogelijkheid niet is geboden, concludeert de Nationale ombudsman dat op dit punt in strijd is gehandeld met het vereiste van correcte bejegening.

De onderzochte gedraging is daarom niet behoorlijk.

II. Ten aanzien van het duwen van verzoeker

Bevindingen

1. Verzoeker klaagt er verder over dat hij op een gegeven moment - zonder enige aanleiding en zonder een daaraan voorafgaande waarschuwing - een duw van de mannelijke agent heeft gekregen, waardoor hij op de grond viel en zijn broekspijp en schoen beschadigd raakten.

2. In reactie op deze klacht gaf de korpsbeheerder aan dat verzoeker op enig moment inderdaad was weggeduwd om enige afstand tussen hem en de agenten en zijn dochter te creëren. Verzoeker bleef zich namelijk bemoeien met het uitschrijven van de bekeuring, ook nadat hij diverse keren was gewaarschuwd hiermee te stoppen. De korpsbeheerder gaf aan de beslissing om verzoeker weg te duwen, om die reden te kunnen billijken.

3. Uit het van het incident opgemaakte proces-verbaal van bevindingen blijkt dat verzoeker op een gegeven moment is gesommeerd om verderop te gaan staan. Verzoeker is daarop op één meter afstand gaan staan. Op het moment dat politieambtenaar Sp. zag dat de dochter van verzoeker op haar vader wilde aflopen, heeft hij haar bij haar rechterarm beetgepakt om dit te belemmeren. Vervolgens zag Sp. dat verzoeker in hun richting kwam lopen. Daarop heeft hij tegen verzoeker gezegd dat hij zou worden aangehouden wegens belemmering indien hij geen afstand zou houden. Verzoeker heeft hem daarop gevraagd 'waar het goed was'. Omdat verzoeker niet direct reageerde op de vordering, heeft politieagent Sp. hem een duw in de juiste richting gegeven. Sp. zag dat verzoeker vervolgens twee meter naar achteren liep, daarbij onvast ter been was en moeite moest doen om zijn evenwicht te bewaren.

4. In reactie op het standpunt van de korpsbeheerder en de daarbij als bijlage meegezonden stukken, liet verzoeker weten dat er geen enkele aanleiding was geweest hem te duwen. Bovendien hadden de politieambtenaren in hun verklaringen verzwegen dat hij zo hard was geduwd, dat hij op de grond terecht was gekomen.

5. Politieambtenaar Sn. verklaarde tijdens het onderzoek van de Nationale ombudsman dat haar collega Sp. op een gegeven moment tussen verzoeker en zijn dochter is gaan in staan om te voorkomen dat verzoeker zijn dochter zou meenemen. Sp. heeft toen volgens Sn. meerdere keren tegen verzoeker gezegd dat hij zich niet moest bemoeien met het uitschrijven van de bekeuring en verderop moest gaan staan. Omdat verzoeker hier niet naar luisterde, heeft Sp. hem tot driemaal toe gevorderd weg te gaan, waarbij Sp. zijn arm op de rug van verzoeker heeft gelegd en hem een zetje in de juiste richting gegeven. Volgens Sn. was dit een hele nette, begeleidend duw. Zij ontkende dat verzoeker daarbij op de grond was gevallen.

6. Politieambtenaar Sp. verklaarde tijdens het onderzoek van de Nationale ombudsman dat hij verzoeker op een gegeven moment had gevorderd om weg te gaan omdat deze zich bleef bemoeien met het uitschrijven van de bekeuring aan zijn dochter en dit inmiddels de nodige aandacht van omstanders had getrokken. Bij de derde vordering had Sp. verzoeker aangewezen waar hij moest gaan staan en hem tegelijkertijd in de juiste richting geduwd. Sp. zag vervolgens dat verzoeker een beetje struikelde op het moment dat hij in de richting liep waarnaar Sp. had gewezen. Volgens Sp. is verzoeker hierbij niet op de grond terechtgekomen. Sp. merkte verder nog op dat verzoeker licht beschonken overkwam en volgens hem in ieder geval aangeschoten was.

7. Getuige O., zijnde de vriend van verzoekers dochter, verklaarde tijdens het onderzoek van de Nationale ombudsman dat hij verzoeker op een gegeven moment tegen zijn dochter hoorde zeggen dat zij weg zouden gaan. Tegen de agenten zei verzoeker vervolgens dat zij de bon maar onder de ruitenwisser moesten stoppen. O. gaf aan dat hij en de dochter van verzoeker nog in dubio stonden wat te doen, temeer nu de agenten tegen de dochter van verzoeker zeiden dat zij nog even moest blijven. Op dat moment zag O. dat verzoeker totaal onverwachts een duw kreeg van - naar alle waarschijnlijkheid - de mannelijke agent. Hierdoor was verzoeker achterover op de grond gevallen.

. verklaarde verder dat daarvoor niet tegen verzoeker was gezegd dat hij weg moest gaan. Pas nadat verzoeker was geduwd, hadden de agenten tegen hem gezegd dat hij achter de paaltjes moest gaan staan.

8. Getuige Sx, zijnde verzoekers dochter, verklaarde tijdens het onderzoek van de Nationale ombudsman dat zij haar vader op een gegeven moment tegen de agenten hoorde zeggen dat zij de bon maar achter de ruitenwisser moesten stoppen en dat zij weggingen omdat de voorstelling zou beginnen. Volgens haar waren de beide agenten op dat moment geïrriteerd en zeiden zij tegen haar dat ze nog even moest blijven. Daarop zei haar vader, dat dat nergens voor nodig was. Hij liep twee passen terug en wilde zijn dochter meenemen. Op het moment dat Sx aanstalten maakte om met hem mee te lopen, zag zij dat haar vader een duw kreeg waardoor hij op de grond viel. Volgens haar werd haar vader geduwd door de mannelijke agent en ging dit nogal hard. Zij verklaarde dat dit voor haar als een donderslag bij heldere hemel was gekomen.

9. In reactie op de verklaringen van de beide politieambtenaren gaf verzoeker aan dat de politieambtenaren naar zijn mening hadden overlegd over de af te leggen verklaring op dit punt omdat zij nu opeens beide suggereerden dat hij was gevallen door drankgebruik. Volgens verzoeker verhoudt deze stelling zich niet met de verklaring van de beide agenten dat hij twee minuten later zo sterk als een beer zou zijn geweest.

Beoordeling

10. Behoudens bij of krachtens de wet te stellen beperkingen heeft een ieder recht op onaantastbaarheid van zijn lichaam. Dit is neergelegd in artikel 11 van de Grondwet (zie Achtergrond, onder 3.). Ook in artikel 8 van het Europees verdrag voor de rechten van de mens is bepaald dat een inbreuk op ieders recht op respect voor zijn privéleven - waaronder mede wordt verstaan zijn lichamelijke integriteit - moet zijn voorzien bij wet. Het gebruik van geweld betekent een inbreuk op het recht op onaantastbaarheid van het menselijk lichaam. Op grond van artikel 8, eerst lid van de Politiewet is een politieambtenaar in de rechtmatige uitoefening van zijn bediening bevoegd geweld te gebruiken, wanneer het daarmee beoogde doel dit, mede gelet op de aan het gebruik van geweld verbonden gevaren, rechtvaardigt (het proportionaliteitsvereiste) en dat doel niet op een andere wijze kan worden bereikt (het subsidiariteitsvereiste; zie Achtergrond, onder

4. en 5.)

11. Verzoeker heeft verklaard dat de mannelijke agent hem een zo harde duw heeft gegeven dat hij hierdoor op de grond terecht is gekomen. Deze lezing van verzoeker wordt bevestigd door de verklaringen van getuigen O. en Sx. Politieambtenaren Sp. en Sn. spreken echter tegen dat verzoeker hard is geduwd en daardoor op de grond is gevallen. Wel hebben de beide politieambtenaren aangegeven dat politieambtenaar Sp. verzoeker een zet heeft gegeven door zijn hand op de rug van verzoeker te leggen en hem in de juiste richting te duwen. Verzoeker zou daarbij echter niet op de grond terecht zijn gekomen. Hoewel de verklaringen van verzoeker, de beide getuigen en de politieambtenaren uiteenlopen over hoe hard verzoeker is geduwd en wat het gevolg hiervan is geweest, is wel komen vast te staan dat verzoeker op enig moment door politieambtenaar Sp. is weggeduwd. Dit wegduwen valt naar het oordeel van de Nationale ombudsman onder geweld. De Nationale ombudsman oordeelt dan ook als volgt.

12. Vast staat dat verzoeker, nadat daartoe een vordering was gedaan, op enige afstand is gaan staan. Nadat verzoeker terug wilde lopen en politieambtenaar Sp. hem meedeelde dat hij zou worden aangehouden indien hij geen afstand hield, heeft verzoeker gevraagd waar hij dan moest gaan staan. Hiermee is voldoende duidelijk geworden dat verzoeker wel degelijk bereid was om aan de vordering van politieambtenaar Sp. gevolg te geven. Naar het oordeel van de Nationale ombudsman had op dat moment een duidelijke aanwijzing waar verzoeker dan wel moest gaan staan, kunnen volstaan. Het geven van een duw in de juiste richting was op dat moment niet aangewezen. Bovendien mag van een politieambtenaar worden aangenomen dat deze de-escalerend optreedt en voor het minst ingrijpende middel kiest dat voorhanden is. Ook om die reden was het geven van een duw op dat moment niet aangewezen. Door verzoeker niettemin een duw te geven, is genoemd grondrecht op onaantastbaarheid van het menselijk lichaam, geschonden.

De onderzochte gedraging is niet behoorlijk.

III. Ten aanzien van het boeien en het daarbij gebruikte geweld

Bevindingen

1. Verzoeker gaf aan dat hij, nadat hij was geduwd en vervolgens verderop was gaan staan, nog wat stond na te mopperen over hetgeen was voorgevallen. Vervolgens riep de mannelijke agent iets tegen hem, waarna hij - voordat hij het goed en wel besepte - opeens met zijn borst tegen een muur werd gedrukt, zijn rechterarm omhoog werd gewrongen en hem de handboeien werden omgedaan, hetgeen volgens verzoeker veel pijn deed.

2. In reactie op deze klacht gaf de korpsbeheerder aan dat verzoeker de beide politieambtenaren beledigde, waarop is besloten hem aan te houden. Verzoeker verzette zich hiertegen door onder andere een vechthouding aan te nemen. Om die reden was het

volgens de korpsbeheerder nodig enige dwang uit te oefenen. Vervolgens was uit veiligheidsoverwegingen besloten verzoeker te boeien. De korpsbeheerder achtte de deze gang van zaken niet onjuist en verklaarde de klachten van verzoeker op dit punt ongegrond.

3. Uit het van het incident opgemaakte proces-verbaal van bevindingen komt naar voren dat verzoeker, nadat hem een duw in de juiste richting was gegeven, twee meter naar achteren was gelopen, zich vervolgens heeft omgedraaid en in de richting van de agenten heeft geroepen dat 'zij eikels waren, dat het niet normaal was en dat het maar om een bon ging'. Hierop is Sp. op verzoeker afgelopen en heeft hij hem meegedeeld dat hij was aangehouden wegens belemmering en belediging van een ambtenaar in functie. Sp. zag vervolgens dat verzoeker bij hem vandaan liep waarop hij verzoeker bij zijn rechterhand heeft vastgepakt met de bedoeling hem over te brengen naar de politieauto. Sp. zag en voelde vervolgens dat verzoeker daaraan niet wilde meewerken en een bokshouding met gespreide armen aannam. Omdat hij voelde dat verzoeker zich in tegenovergestelde richting bewoog dan waarin Sp. hem wilde brengen, heeft hij verzoeker - om hem onder controle te kunnen brengen - in de richting van de muur gebracht. Sp. zag en voelde dat verzoeker zich de gehele tijd in tegenovergestelde richting bewoog en zijn armen en buik spande, kennelijk met de bedoeling zijn aanhouding te voorkomen c.q. te vertragen. Sn. zag en hoorde dat verzoeker niet naar de bevelen van Sp. luisterde en dat hij met zijn bovenlichaam draaide, kennelijk met de bedoeling zich aan zijn aanhouding te onttrekken. Daarop heeft Sp. verzoeker middels een zogenaamde overstrekking vastgepakt. Op dat moment kwamen ook O. en Sx ter plaatse die probeerden verzoeker te ontzetten door met beide handen aan hem te trekken. Sn. heeft O. en Sx toen van verzoeker weggeduwd. Vervolgens heeft Sn. om assistentie gevraagd. Op het moment dat de tweede surveillanceauto ter plaatse kwam, merkten zij dat verzoeker verslapte, waarop zij hem konden boeien.

4. Nadat de reactie van de korpsbeheerder en de daarbij gevoegde stukken voor commentaar aan verzoeker waren voorgelegd, liet verzoeker weten dat hij niet de bedoeling had gehad de beide agenten te beledigen. Zijn opmerkingen konden dan ook niet in dat kader worden geplaatst, maar waren meer een reactie op de duw en de daarop volgende valpartij. Verder ontkende verzoeker dat hij een vechthouding had aangenomen. Ook gaf hij aan dat hij op dat moment op ruime afstand van de beide agenten stond.

5. Politieambtenaar Sn. verklaarde tijdens het onderzoek van de Nationale ombudsman dat verzoeker, nadat hij in de juiste richting was geduwd, tien meter verderop was gaan staan en vanaf daar naar hen was gaan schreeuwen. Verzoeker zou onder andere hebben geroepen dat het niet normaal was en dat zij eikels waren. Daarop werd besloten verzoeker aan te houden. Sp. is toen op verzoeker afgelopen. Omdat Sn. zag dat de aanhouding niet soepel verliep is zij enige tijd later op haar collega afgelopen. Sn. merkte in dit kader op dat verzoeker zowel in zijn taalgebruik als in zijn bewegingen behoorlijk agressief was en zich probeerde los te rukken. Ook met zijn tweeën lukte het niet

verzoeker te boeien omdat hij zijn arm steeds wegtrok en niet mee wilde werken. Pas op het moment dat een tweede politieauto aan kwam rijden, werd verzoeker rustiger en kon hij worden geboeid.

6. Politieambtenaar Sp. bevestigde tijdens het onderzoek van de Nationale ombudsman hetgeen hieromtrent in het proces-verbaal van bevindingen staat vermeld.

7. Getuige O. verklaarde tegenover de Nationale ombudsman dat verzoeker, nadat hij was geduwd, verderop achter de paaltjes was gaan staan en zei dat de agenten eikels waren en dat het toch maar om een bon ging. Vrij plotseling hoorde O. de mannelijke agent zeggen dat het genoeg was en dat hij verzoeker op de bon ging slingeren. Volgens O. kon verzoeker dit nooit hebben gehoord. Hij zag de mannelijke agent op verzoeker toelopen en hem direct tegen de muur duwen. O. zei zeker te weten dat die agent niet eerst tegen verzoeker heeft gezegd dat hij was aangehouden en mee moest naar het politiebureau. Ook heeft die agent volgens O. niet eerst geprobeerd verzoeker mee te nemen naar de politieauto. Verzoeker werd volgens O. direct tegen de muur geduwd waarna de agent hem probeerde bij zijn armen vast te pakken en hem te boeien. O. gaf aan dat verzoeker schrok en waarschijnlijk daarom met zijn armen is gaan zwaaien. Vervolgens is de tweede agent ernaartoe gelopen waarna ook O. en Sx ernaartoe zijn gerend en hebben geprobeerd de boel te sussen.

8. Getuige Sx verklaarde tegenover de Nationale ombudsman dat haar vader, nadat hij door de duw op de grond terecht was gekomen, was opgestaan en achter de paaltjes was gaan staan. Haar vader was op dat moment heel rustig. Hij riep toen nog wel het een en ander maar zij heeft niet kunnen verstaan wat. Opeens zag zij één van de agenten op haar vader aflopen waarna hij heel hardhandig tegen de muur werd gedrukt. Zij snapte daar niets van omdat haar vader zeker vijf meter verderop stond en geen enkele bedreiging voor de agenten vormde. Zij zag vervolgens dat de agenten probeerden de armen van haar vader op zijn rug te draaien. Zij gaf verder aan te hebben gezien dat haar vader zwaaiende bewegingen met zijn armen maakte maar dat kwam volgens haar omdat hij erg geschrokken was van het feit dat hij opeens, zonder reden en zonder enige waarschuwing, tegen de muur werd gedrukt. Zij is er vervolgens naar toegelopen om de boel te sussen. Daarbij heeft zij geroepen dat haar vader hartpatiënt was. Verder verklaarde zij nog dat de bewering van de agenten dat haar vader een bokshouding had aangenomen, absolute onzin was. Haar vader werd totaal verrast door de actie van de agenten. Er was ook niet eerst tegen hem gezegd dat hij te ver was gegaan en mee moest naar het politiebureau. De agent had hem direct tegen de muur gedrukt.

9. In dit verband is verder nog van belang te vermelden dat verzoeker - onder protest - een transactievoorstel van de officier van justitie te Zwolle/Lelystad heeft aanvaard, waarbij hem een geldboete is opgelegd van € 375 wegens overtreding van artikel 184, eerste lid van het Wetboek van Strafrecht (zie Achtergrond, onder 7.).

Beoordeling

Ten aanzien van het geweldgebruik

10. Ook deze klacht dient te worden beoordeeld aan de hand van het hiervóór genoemde recht op onaantastbaarheid van het menselijk lichaam (zie onder II. Beoordeling 10.).

11. Verder geldt, zoals hiervóór reeds meermalen is overwogen, dat van een politieambtenaar mag worden verwacht dat deze de-escalerend optreedt. Van de-escalerend optreden was in deze zaak echter geen sprake. Ervan uitgaande dat er door het niet luisteren naar en het duwen van verzoeker tussen verzoeker en de politieambtenaren reeds frictie was ontstaan, moet worden aangenomen dat door de aanhouding van verzoeker de situatie er vervolgens niet beter op is geworden.

12. Volgens politieambtenaar Sp. heeft verzoeker zich na zijn aanhouding verzet tegen zijn overbrenging naar het politievoertuig. Verzoeker stelt dat hem niet eerst was verteld dat hij was aangehouden en mee moest naar het politiebureau maar plotseling tegen een muur werd gedrukt waarbij zijn rechterarm omhoog werd gewrongen. Volgens Sp. en Sn. verzette verzoeker zich door een bokshouding met gespreide armen aan te nemen en zich in tegengestelde richting te bewegen. Sp. heeft verzoeker vervolgens in de richting van de muur gebracht. Even later heeft Sp. verzoeker in een hem aangeleerde "overstrekking" vastgepakt waardoor verzoeker minder kracht kon zetten.

De Nationale ombudsman overweegt dan ook hier sprake was van geweld.

13. Voor de beoordeling van de vraag of het toegepaste geweld de toets der kritiek kan doorstaan, is ten eerste van belang de vraag of de politieambtenaren optraden in de rechtmatige uitoefening van hun bediening. Doordat verzoeker - zij het onder protest - is ingegaan op het transactievoorstel van de officier van justitie (zie onder III. Bevindingen 9.) , staat in rechte vast dat hij zich schuldig heeft gemaakt aan het niet opvolgen van een ambtelijk bevel c.q. belemmering van een ambtenaar in functie op grond waarvan de politie bevoegd was verzoeker aan te houden. Gebleken is dat politieambtenaar Sp. hiertoe ook daadwerkelijk heeft besloten. Volgens Sp. heeft hij vervolgens tegen verzoeker gezegd dat hij was aangehouden wegens belemmering en belediging. Dit wordt door verzoeker echter ontkend. In dit kader is van belang dat vast is komen te staan dat verzoeker zich op het moment dat Sp. zei dat verzoeker was aangehouden, op enige afstand van politieambtenaar Sp. bevond. Op hoeveel meter afstand verzoeker zich bevond, is achteraf niet meer vast te stellen nu de verklaringen op dit punt uiteen lopen. Zo heeft Sp. het over een afstand van twee meter, Sn. het over een afstand van tien meter en getuige Sx het over een afstand van minstens vijf meter. Hierdoor valt niet uit te sluiten dat verzoeker inderdaad niet heeft gehoord dat hij was aangehouden. Verder is nog van belang dat ook niet is gebleken dat Sp., op het moment dat hij uiteindelijk bij verzoeker stond, (nogmaals) tegen verzoeker heeft gezegd dat hij was aangehouden, om die reden mee moest naar het

politiebureau en verzoeker daartoe heeft gevraagd plaats te nemen in de politieauto. In het proces-verbaal van bevindingen staat daarover niets vermeld. In zijn verklaring tegenover de Nationale ombudsman heeft Sp. wel opgemerkt dat hij tegen verzoeker heeft gezegd dat hij mee moest naar het politiebureau maar op dat moment had hij verzoeker al bij zijn rechterarm gepakt. De Nationale ombudsman acht het dan ook voorstelbaar dat verzoeker (totaal) was verrast door de actie van Sp. en zich tegen het vastpakken heeft verzet omdat hij niet begreep wat er precies aan de hand was en wat er van hem werd verwacht. Naar het oordeel van de Nationale ombudsman was het dan ook beter geweest dat Sp., alvorens over te gaan tot het toepassen van geweld (waaronder het tegen de muur drukken van verzoeker), verzoeker eerst duidelijk had gemaakt dat hij was aangehouden en mee moest naar het politiebureau, alsmede verzoeker had gewaarschuwd dat bij tegenwerking geweld tegen hem zou kunnen worden gebruikt. Door dit na te laten en verzoeker direct bij zijn arm te pakken en hem vervolgens in de richting van de muur te drukken, is verzoekers recht op onaantastbaarheid van zijn lichaam geschonden.

Op dit punt is de onderzochte gedraging niet behoorlijk.

Ten aanzien van het boeien

14. Het boeien van een persoon betekent een inbreuk op het in artikel 11 van de Grondwet neergelegd recht op onaantastbaarheid van het menselijk lichaam. Bij of krachtens de wet kunnen beperkingen op dit grondrecht worden gemaakt. Ten aanzien van personen aan wie rechtens de vrijheid is ontnomen, is in artikel 15, vierde lid van de Grondwet meer in het algemeen bepaald dat zij kunnen worden beperkt in de uitoefening van hun grondrechten voor zover deze zich niet met de vrijheidsontneming verdraagt (zie Achtergrond, onder 3.). Dit artikel biedt dus de mogelijkheid om een inbreuk te maken op de lichamelijke integriteit van personen van wie rechtens de vrijheid is ontnomen, zonder dat dit bij of krachtens formele wet is voorzien. In artikel 8 Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens is echter wel bepaald dat een inbreuk op ieders recht op respect voor zijn privéleven - waaronder mede wordt verstaan zijn lichamelijke integriteit - moet zijn voorzien bij wet (zie Achtergrond, onder 4.). Artikel 22 Ambtsinstructie voor de politie, de Koninklijke Marechaussee en de buitengewoon opsporingsambtenaar geeft een ambtenaar onder bepaalde voorwaarden de bevoegdheid een persoon die rechtens van zijn vrijheid is beroofd ten behoeve van het vervoer handboeien aan te leggen (zie Achtergrond, onder 6.). De politieambtenaar moet van geval tot geval de afweging maken of de aanwezige veiligheidsrisico's het toepassen van deze maatregel naar redelijk inzicht rechtvaardigen en dient daarbij rekening te houden met het gevaar op ontvluchting of het gevaar voor de veiligheid of het leven van de persoon die rechtens van zijn vrijheid is beroofd, van de ambtenaar of van derden.

15. Reeds hiervóór heeft de Nationale ombudsman vastgesteld dat de aanhouding van verzoeker rechtmatig was. Het daarop gevolgde geweldgebruik was dat echter niet. Zoals gezegd, acht de Nationale ombudsman het aannemelijk dat verzoeker zich heeft willen

lostrekken uit de greep van politieambtenaar Sp. omdat hij was verrast door de gehele gang van zaken. Gelet op de beschrijving van de verdere gang van zaken in het proces-verbaal van aanhouding, waaruit blijkt dat verzoeker vervolgens heeft geprobeerd zich los te rukken en heeft geprobeerd zich te onttrekken aan zijn aanhouding, is de Nationale ombudsman van oordeel dat de betrokken ambtenaren dit gedrag zeker konden beschouwen als non-coöperatief of zelfs als verzet of wederspanning bij aanhouding. Echter, dergelijk lastig en non-coöperatief gedrag levert in de ogen van de Nationale ombudsman in dit geval nog geen gevaar op voor de veiligheid of een reëel vluchtgevaar. Daarbij speelt met name een rol dat de opeenvolging van gebeurtenissen overziende, er sprake is geweest van een escalatie van het conflict waaraan verzoeker en de betrokken ambtenaren ieder hun bijdrage hebben geleverd. Professioneel handelen vereist echter in een dergelijk proces het nemen van afstand en het vinden van een benadering die de-escalerend kan werken. Heldere en duidelijke communicatie is daarbij van groot belang. Gelet hierop is de Nationale ombudsman van oordeel dat de beide ambtenaren eerst hadden moeten proberen verzoeker te kalmeren en hem tot medewerking te bewegen alvorens over te gaan tot het aanleggen van de handboeien. Door dit na te laten en verzoeker desondanks te boeien, heeft de politie ook op dit punt in strijd met het recht op onaantastbaarheid van het lichaam gehandeld.

De onderzochte gedraging is niet behoorlijk.

IV. Ten aanzien van het niet reageren op het verzoek van verzoeker de handboeien iets losser te zetten

Bevindingen

1. Verzoeker merkt in het kader van deze klacht op dat hij vanaf het moment dat hij was geboeid, heeft gevraagd of de boeien wat losser konden omdat het pijn deed. Omdat niet op zijn verzoek werd gereageerd, heeft hijzelf geprobeerd de boeien losser te maken hetgeen echter mislukte. Ook in de auto heeft hij gevraagd de boeien losser te zetten omdat zijn handen opzetten. Verzoeker maakte zich daar zorgen over, omdat hij als hartpatiënt bloedverdunners slikte. Ook aan dit verzoek werd echter geen gevolg gegeven. Aangekomen op het politiebureau heeft hij gevraagd om een dokter om te kijken naar zijn polsen en handen.

2. Bij zijn verzoekschrift legde verzoeker een viertal foto's van zijn polsen over, die volgens hem vlak na het incident zijn gemaakt. Volgens verzoeker is hierop te zien dat zijn rechterpols is opgezet.

3. Verder legde verzoeker een verklaring van de huisartsenpost Gooi en Vechtstreek over waarin het volgende staat vermeld:

"verrichting: 1 consult

Contactdatum: 15-02-2004

(...)

PROBLEEM 1

(S) Komt aanlopen: gisteren in handboeien geslagen. Zeer pijnlijk bij polsen. Heden steeds blauwer en tint. duim en vingers.

(O) haematoom palmaire zijde re.pols ong 9 cm. puls. rad. goed palp. oedeem iets. beweging vingers gb. striemen 3 stuks radiair. li. pols striemen en iets dikkerradiare zijde pols

(E) haematoom door contusie door handboeien

(P) koelen en hooghouden"

4. In antwoord op deze klacht gaf de korpsbeheerder aan dat de boeien op de grootste stand stonden en niet losser konden worden gezet. Hij achtte deze klacht dan ook niet gegrond.

5. In het van het incident opgemaakte proces-verbaal van bevindingen staat vermeld dat de beide verbalisanten zagen dat verzoeker, direct nadat hij was geboeid, weer drukker werd. Zo zou verzoeker weer met zijn beide armen zijn gaan bewegen, daarbij tevens gebruikmakend van zijn bovenlichaam. Politieambtenaar Sp. constateerde daarbij dat verzoeker de handboeien "probeerde weg te draaien". Tijdens het vervoer naar het politiebureau zou verzoeker meerdere malen hebben aangegeven dat hij niet in de handboeien vervoerd wilde worden, waarop werd geantwoord dat de boeien pas op het bureau zouden worden afgedaan.

6. In reactie op het antwoord van de korpsbeheerder en de daarbij gevoegde stukken liet verzoeker weten dat volgens hem wel degelijk iets aan de boeien kon worden gedaan. Verzoeker refereerde hierbij aan de rapportage die de beide politieambtenaren hadden verstrekt aan de klachtencommissie, waarin staat vermeld dat de beide politieambtenaren hebben verklaard dat het niet mogelijk was de transportboeien losser te zetten omdat dit eventueel een gevaarlijke situatie zou opleveren voor de agenten.

7. Politieambtenaar Sp. heeft tegenover de Nationale ombudsman verklaard dat verzoeker volgens hem in de auto had gevraagd de boeien losser te zetten. Bij het boeien had hij de boeien op de grootste stand gelocked/vergrendeld. Hierdoor konden de boeien nooit strakker gaan zitten, ook niet door beweging. Volgens Sp. had verzoeker, als hij rustig was gebleven, nergens last van gehad. Door beweging zijn zijn polsen waarschijnlijk tegen de boeien geschuurd.

8. Politieambtenaar D., zijnde de hulpofficier aan wie verzoeker op het bureau is voorgeleid, verklaarde tegenover de Nationale ombudsman dat verzoeker tegenover hem direct had aangegeven dat hij op onrechtmatige wijze was behandeld en dat hij door het boeien letsel aan zijn polsen had. Verzoeker zou voortdurend over zijn pijnlijke polsen hebben geklaagd. D. gaf ook aan te hebben gezien dat er striemen op de polsen van verzoeker zaten. D. was hier echter niet van onder de indruk omdat dit kan ontstaan doordat mensen dikke polsen hebben of zich verzetten tegen hun aanhouding. De boeien worden volgens D. altijd vergrendeld zodat ze niet strakker kunnen gaan zitten. Hij heeft verzoeker dan ook aangeraden flink over zijn polsen te wrijven.

9. Getuige Sx verklaarde tegenover de Nationale ombudsman dat zij had gehoord dat haar vader had gevraagd de handboeien losser te zetten omdat deze te strak zaten.

Beoordeling

10. Het evenredigheidsvereiste houdt in dat bestuursorganen voor het bereiken van een doel een middel aanwenden dat voor de betrokkene niet onnodig bezwarend is en dat in evenredige verhouding staat tot dat doel. Dit betekent dat handboeien niet strakker mogen worden bevestigd dan gelet op de omstandigheden noodzakelijk is.

11. Naar het oordeel van de Nationale ombudsman is voldoende aannemelijk geworden dat verzoeker letsel heeft ondervonden van de handboeien. Zo is komen vast te staan dat de polsen van verzoeker waren opgezet en striemen vertoonden. Het komt de Nationale ombudsman logisch voor dat boeien zeer onaangenaam kunnen voelen en strakker kunnen komen te zitten dan bedoeld, bijvoorbeeld in het geval iemand dikke polsen heeft of bij een tegenwerkende verdachte. Politieambtenaren dienen hierop bedacht te zijn en te voorkomen dat de boeien dusdanig strak zijn gezekerd dat de verdachte hiervan letsel ondervindt. Volgens de politieambtenaren Sn. en Sp. heeft verzoeker het echter aan zijn eigen tegenwerkende houding te wijten dat hij last kreeg van de boeien. Beide ambtenaren gaven eveneens aan dat er geen aanleiding was of zou zijn geweest de boeien eventueel losser te doen omdat verzoeker, ook nadat hij was geboeid, tegenwerkte. Verzoeker heeft verklaard dat hij ter plaatse had aangegeven dat hij pijn ondervond van de handboeien en om die reden had gevraagd de boeien losser te zetten. Dit wordt bevestigd door getuige Sx. Verzoeker zelf verklaarde nog dat de boeien reeds bij het aandoen erg strak waren komen te zitten.

12. De Nationale ombudsman kan op grond van de hierboven uiteengezette tegenstrijdige verklaringen en de overige stukken niet vaststellen of het door verzoeker opgelopen letsel is veroorzaakt door toedoen van de politieambtenaren dan wel door toedoen van verzoeker zelf. Nu zich verder ook geen feiten of omstandigheden hebben voorgedaan op grond waarvan aan de ene verklaring meer waarde dient te worden toegekend dan aan de andere dient de Nationale ombudsman zich op dit punt te onthouden van een oordeel.

V. Ten aanzien van de bevooroordeelde houding van de hulpofficier van justitie

Bevindingen

1. Verzoeker klaagt er in dit verband over dat de hulpofficier hem, direct nadat hij had verteld waarvan verzoeker werd verdacht, had gevraagd of en hoeveel verzoeker had gedronken. Tijdens het verhoor had D. ook nog gesuggereerd dat verzoeker een agressieve uitstraling had en zich dus ook wel op die manier had gedragen. Verder zou D. in het gesprek met de echtgenote en dochter van verzoeker, de beide politieagenten hebben opgehemeld en in bescherming hebben genomen terwijl hij zich over verzoeker slechts in negatieve zin had uitgelaten. Zo had hij tegen hen verteld dat hij bij verzoeker een sterke drankgeur had geroken, alsmede had waargenomen dat verzoeker een agressieve uitstraling had. Dit alles leidde ertoe dat verzoeker van mening was dat de hulpofficier zich vooringenomen had opgesteld.
2. In antwoord op deze klacht merkte de korpsbeheerder op dat de hulpofficier zich voorafgaand aan de voorgeleiding over de aanhouding had laten informeren door de beide betrokken politieambtenaren. Tijdens de voorgeleiding had hij gemerkt dat verzoeker verbaal agressief was en had hij tevens een lichte alcohollucht geroken, hetgeen hij heeft meegenomen in de beoordeling van de aanhouding. Dit gaf de korpsbeheerder geen aanleiding om aan de objectiviteit van D. te twijfelen.
3. In reactie op het standpunt van de korpsbeheerder merkte verzoeker op dat uit de opmerkingen in het verslag van D. over zijn vermeende alcoholgebruik en agressieve uitstraling, wel degelijk een suggestieve lading uitging, terwijl dit slechts subjectieve indrukken waren.
4. Tegenover de Nationale ombudsman verklaarde D. dat hij, nadat de beide politieambtenaren hem op de hoogte hadden gesteld van de situatie, met verzoeker in gesprek was gegaan. Hij had zich eerst voorgesteld en verzoeker uitgelegd wat de gang van zaken was. Zijn verhaal was echter aan dovemansoren gericht omdat verzoeker direct begon over de wijze waarop hij was behandeld. Verzoeker maakte een zeer geagiteerde indruk en was niet voor rede vatbaar. D. vermoedde dat verzoeker alcohol had gedronken omdat hij een vleug van alcohol rook en zag dat verzoeker bloeddoorlopen ogen had. Omdat hij dacht dat dit een rol had gespeeld in het hele gebeuren, had hij verzoeker gevraagd of hij alcohol had gedronken. Ook achtte hij het gebruik van alcohol een mogelijk risico bij insluiting van verzoeker. D. ontkende echter dat hij deze vraag direct bij aanvang van het gesprek had gesteld.
5. Verder gaf D. in die verklaring aan dat hij op een gegeven moment te horen had gekregen dat verzoekers vrouw en dochter zich bij de receptie hadden gemeld waarop hij naar hen was toegelopen. De dochter van verzoeker gaf aan dat haar vader geen crimineel was waarop D. had gezegd dat haar vader zich in ieder geval niet had moeten

bemoeien met het uitschrijven van de bekeuring en dat het aan zijn eigen schuld was te wijten dat hij nu op het politiebureau zat. Verder heeft hij tegen hen gezegd dat hij het idee had dat de twee politieambtenaren alles hadden gedaan om een confrontatie met verzoeker te voorkomen. Ook had hij hun uitgelegd dat hij in zijn hoedanigheid als hulpofficier de aanhouding had getoetst en tot de conclusie was gekomen dat de politieambtenaren rechtmatig hadden gehandeld. Tijdens dit gesprek was ook het alcoholgebruik van verzoeker ter sprake gekomen. D. had namelijk tegen verzoekers dochter en echtgenote gezegd dat hij zich afvroeg waar de uitbarsting van hun echtgenoot/vader vandaan kwam en hun gevraagd of dit misschien met alcoholgebruik te maken kon hebben. D. merkte ten slotte nog op dat hij zich niet kon vinden in het verwijt van de echtgenote van verzoeker dat hij met twee petten had opgetreden. Als hulpofficier is het namelijk zijn taak om de aanhouding te toetsen waarbij dus altijd uitspraken worden gedaan over het optreden van collega's.

Beoordeling

6. Het verbod van vooringenomenheid houdt in dat bestuursorganen zich actief opstellen om iedere vorm van een vooropgezette mening of de schijn van partijdigheid te vermijden.

Het begrip onpartijdigheid heeft betrekking op de houding van bestuursorganen tegenover burgers en het onderwerp van de zaak. Deze houding dient vrij te zijn van vooringenomenheid en vooroordeel. Ook de schijn van partijdigheid moet worden vermeden.

Van een schijn van partijdigheid kan pas sprake zijn als een gedraging van een bestuursorgaan naar objectieve maatstaven gemeten een dergelijke schijn opwekt.

7. In dit geval is voldoende aannemelijk geworden dat politieambtenaar D. aan verzoeker heeft gevraagd hoeveel hij die avond had gedronken. Op welk moment D. dit heeft gevraagd en welke bewoordingen hij daarbij precies heeft gebruikt, is achteraf niet meer vast te stellen. Wel is duidelijk geworden dat verzoeker mede hierdoor het idee heeft gekregen dat D. zich reeds voorafgaand aan het gesprek met hem, een beeld over hem had gevormd dat niet in zijn voordeel was. Bij de beoordeling van de vraag of D. hiermee in strijd heeft gehandeld met het verbod van vooringenomenheid, merkt de Nationale ombudsman op dat het de taak van een hulpofficier is om de rechtmatigheid van de aanhouding te beoordelen alsmede te beslissen of het noodzakelijk is een verdachte langer in hechtenis te houden. Alvorens hierover een oordeel te kunnen vellen, is het van belang dat een hulpofficier zich vergewist van de omstandigheden waaronder een aanhouding heeft plaatsgevonden alsmede zich een beeld vormt van de gemoedstoestand van de verdachte. Dat een hulpofficier zich hiertoe op de hoogte stelt van het relaas van de betrokken ambtenaren is dan ook niet onlogisch. Vervolgens zal hij een verdachte in de gelegenheid stellen zijn kant van het verhaal te vertellen. Daarbij mag hij zowel de betrokken ambtenaren als de verdachte kritisch tegemoet treden. Dit geldt zeker in die

gevallen waarin een hulpofficier, al dan niet op grond van eigen waarneming en/of op basis van het relaas van de betrokken ambtenaren, het vermoeden heeft dat bij een verdachte mogelijk sprake is geweest van alcoholgebruik. Alcoholgebruik kan immers van invloed zijn op de gemoedstoestand van een verdachte en daarmee op de wijze waarop een aanhouding is verlopen. Daarnaast is dit van belang voor het in te schatten risico bij insluiting. De Nationale ombudsman acht het dan ook gerechtvaardigd dat de hulpofficier verdachten hiernaar vraagt, alsmede hen hierop aanspreekt. Ditzelfde geldt met betrekking tot vermoed agressief gedrag. Of dit nu bij aanvang van het verhoor of pas later tijdens het verhoor plaatsvindt, maakt naar het oordeel van de Nationale ombudsman niet uit. De vragen die D. verzoeker heeft gesteld alsmede de opmerkingen die D. heeft gemaakt, passen naar het oordeel van de Nationale ombudsman in dit kader en geven in elk geval geen reden om de hulpofficier op dit punt vooringenomenheid te verwijten.

Op dit punt is de onderzochte gedraging behoorlijk.

8. Ditzelfde geldt met betrekking tot de opmerkingen die D. tegenover de dochter en echtgenote van verzoeker op dit punt heeft gemaakt. Dat D. zijn bevindingen en vermoedens op dit punt heeft geuit, acht de Nationale ombudsman niet onjuist, temeer niet nu dit kennelijk van invloed is geweest bij zijn beoordeling van de rechtmatigheid van de aanhouding. Dat bij verzoekers echtgenote hierdoor wellicht de indruk is ontstaan dat D. op de hand van de beide agenten was, doet hieraan niet af.

Ook op dit punt is de onderzochte gedraging behoorlijk.

VI. Ten aanzien van de informatieverstrekking door de politie

Bevindingen

1. Blijkens de verklaring van de echtgenote van verzoeker heeft D. haar om 21.15 uur meegedeeld dat verzoeker nog diezelfde avond zou worden verhoord en dat alles nog wel enkele uren kon gaan duren. Verzoeker klaagt er nu over dat zijn echtgenote vervolgens uren heeft zitten wachten en in de tussentijd nauwelijks tot geen informatie heeft gekregen over de stand van zaken. Om 02:00 uur heeft zijzelf maar een agente aangesproken en haar om informatie gevraagd. Verzoeker werd uiteindelijk om 03:00 uur in vrijheid gesteld.

2. De korpsbeheerder gaf in reactie op deze klacht aan dat de hulpofficier van justitie correct en beleefd heeft gehandeld door verzoekers echtgenote en zijn dochter te woord te staan en hun vragen te beantwoorden terwijl hij daartoe niet verplicht was.

3. In het door D. in het kader van de interne klachtenprocedure op 4 april 2004 opgestelde rapport, staat vermeld dat hij in het gesprek met verzoekers echtgenote en dochter heeft gezegd dat verzoeker nog wel enige tijd aan het bureau moest blijven. Hij heeft daarbij geen expliciete tijd genoemd maar wel aangegeven dat het zeker nog enige uren kon gaan

duren, met een maximum van zes uur. Hij heeft verder tegen hen gezegd dat zij naar huis konden gaan of in de hal konden wachten, waarop verzoekers echtgenote en dochter aangaven nog op twee familieleden te willen wachten waarna zij waarschijnlijk naar huis zouden gaan. Enige tijd later zag hij de familie echter nog steeds in de hal zitten waaruit hij afleidde dat zij hadden besloten op verzoeker te wachten.

Beoordeling

4. Het vereiste van actieve en adequate informatieverstrekking houdt in dat bestuursorganen burgers met het oog op de behartiging van hun belangen actief en desgevraagd van adequate informatie voorzien. Deze behoorlijkheidsnorm behelst enerzijds de plicht om in te gaan op verzoeken van burgers om informatie en anderzijds de plicht om burgers uit eigen beweging te informeren over handelingen van de overheid die hun belangen raken.

5. Vast is komen te staan dat D. verzoekers echtgenote en dochter nog diezelfde avond te woord heeft gestaan. Naar het oordeel van de Nationale ombudsman heeft D. daarbij voldoende duidelijk gemaakt dat het verblijf van verzoeker op het politiebureau nog wel enige uren kon gaan duren. De echtgenote van verzoeker heeft dat zelf ook aangegeven. Hiermee heeft D. in voldoende mate voldaan aan het vereiste van adequate en actieve informatieverstrekking.

De onderzochte gedraging is behoorlijk.

Slotbeschouwing

Een avondje uit in Almere eindigt in een politiecel.

Wanneer verzoeker en zijn gezin, tijdens hun zoektocht naar een parkeerplaats in de buurt van een theater te Almere, over een fietspad rijden, worden zij hierop aangesproken door twee ambtenaren van het regionale politiekorps Flevoland. Deze ambtenaren besluiten - zonder enige tegenspraak te dulden - over te gaan tot het uitschrijven van een bekeuring op naam van de dochter die achter het stuur zat. De vader nam het op voor zijn dochter. Hiermee is het begin gemaakt van een steeds verdergaande escalatie, die heeft geleid tot een steeds verder normoverschrijdend gedrag van verzoeker, dat hem uiteindelijk heeft doen belanden in een politiecel.

Zo heeft de omstandigheid dat verzoeker en zijn gezin niet de gelegenheid kregen om hun verhaal te doen, er toe geleid dat verzoeker steeds actiever en mondiger zijn bezwaar tegen het uitschrijven van de bekeuring kenbaar maakte. Dit leidde er vervolgens toe dat de politieambtenaren, door dit gedrag gehinderd in de uitoefening van hun werkzaamheden, verzoeker sommeerden zich op afstand te houden. Ondanks dat verzoeker zich hiertoe bereid verklaarde, ging de sommatie gepaard met een duw van één

van de politieambtenaren. Deze duw droeg er aan bij dat verzoeker, hoewel nu op afstand, nog bozer en gefrustreerder werd en overging tot mondelinge belediging van de politieambtenaren. Dit deed de politieambtenaren besluiten om verzoeker aan te houden en pakten hem hiertoe aanstonds op gewelddadige wijze beet, hetgeen resulteerde in non-coöperatief gedrag van verzoeker, gedrag dat de politieambtenaren weer deed besluiten om verzoeker - zonder hem de gelegenheid te bieden te kalmeren, dan wel vrijwillig aan zijn aanhouding mee te werken - te boeien.

Al met al is vanuit het gehele politieoptreden een escalerende werking gegaan en is op geen enkel moment door de betrokken ambtenaren getracht de benodigde rust te hervinden. De Nationale ombudsman wenst te benadrukken dat hij deze wijze van optreden van het regionale politiekorps Flevoland afkeurt. Van een professioneel handelend ambtenaar mag worden verwacht dat hij de-escalierend optreedt en daarvan is in deze zaak onvoldoende gebleken.

Conclusie

De klacht over de onderzochte gedraging van het regionale politiekorps Flevoland is:

gegrond ten aanzien van:

het direct uitschrijven van een bekeuring, wegens schending van het vereiste van correcte bejegening;

het duwen van verzoeker, wegens schending van het recht op onaantastbaarheid van het menselijk lichaam;

het gebruikte geweld, wegens schending van het recht op onaantastbaarheid van het menselijk lichaam;

het boeien, wegens schending van recht op onaantastbaarheid van het menselijk lichaam;

niet gegrond ten aanzien van:

de bevooroordeelde houding van de hulpofficier van justitie;

de informatieverstrekking door de politie.

Geen oordeel wordt gegeven ten aanzien van het niet reageren op het verzoek van verzoeker de handboeien losser te zetten.

Onderzoek

Op 14 februari 2005 ontving de Nationale ombudsman een verzoekschrift van de heer S. te Bussum, met een klacht over een gedraging van het regionale politiekorps Flevoland. Nadat verzoeker de Nationale ombudsman op 15 april 2005 nog enkele stukken had toegezonden, werd naar deze gedraging, die wordt aangemerkt als een gedraging van de beheerder van het regionale politiekorps Flevoland (de burgemeester van Lelystad), op 4 juli 2005 een onderzoek ingesteld.

In het kader van het onderzoek werd de korpsbeheerder verzocht op de klacht te reageren en een afschrift toe te sturen van de stukken die op de klacht betrekking hebben. Daarnaast werd drie betrokken politieambtenaren de gelegenheid geboden om commentaar op de klacht te geven. De politieambtenaren maakten van deze gelegenheid geen gebruik. In verband met zijn verantwoordelijkheid voor justitieel politieoptreden werd ook de hoofdofficier van justitie te Zwolle over de klacht geïnformeerd en in de gelegenheid gesteld zijn zienswijze kenbaar te maken, voor zover daarvoor naar zijn oordeel reden was. De genoemde hoofdofficier maakte van deze gelegenheid geen gebruik. Tijdens het onderzoek kregen de korpsbeheerder en verzoeker de gelegenheid op de door ieder van hen verstrekte inlichtingen te reageren. Tevens werd aan de drie politieambtenaren alsmede aan twee getuigen nog een aantal specifieke vragen gesteld.

Het resultaat van het onderzoek werd als verslag van bevindingen gestuurd aan betrokkenen. De reactie van betrokken ambtenaar S. gaf aanleiding het verslag op een enkel punt aan te vullen. De overige betrokken ambtenaren gaven binnen de gestelde termijn geen reactie. Noch verzoeker noch de korpsbeheerder gaf binnen de gestelde termijn een reactie.

INFORMATIEOVERZICHT

De bevindingen van het onderzoek zijn gebaseerd op de volgende informatie:

Het verzoekschrift van 14 februari 2005 aan de Nationale ombudsman;

De bijlagen die verzoeker bij zijn brief van 15 april 2005 aan de Nationale ombudsman meezond. Daaronder bevonden zich onder meer de volgende stukken:

een schriftelijke verklaring van de echtgenote van verzoeker;

een schriftelijke verklaring van de heer O.;

een schriftelijke verklaring van mevrouw Sx (de dochter van verzoeker);

de uitgeschreven beschikking;

een medische verklaring van de Huisartsenpost Gooi en Vechtstreek;

een viertal foto's van verzoekers polsen.

Het op 26 mei 2005 door de korpsbeheerder Flevoland toegestuurde klachtdossier. Dit klachtdossier bevat onder meer de volgende stukken:

de klachtbrief van verzoeker van 20 februari 2004;

het door politieambtenaren Sp. en Sn. in het kader van de interne klachtprocedure op 13 maart 2004 opgestelde rapport;

het door politieambtenaar Z. op 23 maart 2004 opgemaakte verslag van het gesprek dat hij op 18 maart 2004 met verzoeker en zijn echtgenote had;

het door politieambtenaar D. in het kader van de interne klachtprocedure op 4 april 2004 opgestelde rapport;

het door politieambtenaar Z. opgestelde rapport d.d. 4 april 2004;

het onderzoeksverslag van de korpschef van 4 mei 2004;

het advies van de Klachtencommissie optreden ambtenaren van politie Flevoland van 3 juni 2004;

de beslissing van de korpsbeheerder van 25 juni 2004.

Het schriftelijke standpunt van de korpsbeheerder van 14 september 2005;

Het aanvullende standpunt van de korpsbeheerder van 27 september 2005. Hierbij legde de korpsbeheerder nog een aantal stukken over, waaronder:

het door politieambtenaren Sp. en Sn. op 14 februari 2004 opgemaakte proces-verbaal van bevindingen;

het door politieambtenaren Sp. en Sn. op 14 februari 2004 opgemaakte proces-verbaal van aanhouding

het door politieambtenaar Ai. op 15 februari 2004 opgemaakte proces-verbaal van verhoor van verdachte;

het door politieambtenaar Sp. op 28 april 2004 opgemaakte proces-verbaal van bevindingen.

De schriftelijke reactie van verzoeker van 7 december 2005;

Een ondertekend exemplaar van de verklaring die politieambtenaar Sn. op 10 januari 2006 telefonisch tegenover een onderzoeker van het Bureau Nationale ombudsman heeft afgelegd;

Een ondertekend exemplaar van de verklaring die politieambtenaar Sp. op 10 januari 2006 telefonisch tegenover een onderzoeker van het Bureau Nationale ombudsman heeft afgelegd;

Een ondertekend exemplaar van de verklaring die politieambtenaar D. op 10 januari 2006 telefonisch tegenover een onderzoeker van het Bureau Nationale ombudsman heeft afgelegd;

Een aanvullende schriftelijke reactie van de korpsbeheerder van 17 januari 2006;

Een ondertekend exemplaar van de verklaring die getuige Sx op 7 februari 2006 telefonisch tegenover een onderzoeker van het Bureau Nationale ombudsman heeft afgelegd;

Een ondertekend exemplaar van de verklaring die getuige O. op 7 februari 2006 telefonisch tegenover een onderzoeker van het Bureau Nationale ombudsman heeft afgelegd;

De schriftelijke reactie van verzoeker van 13 april 2006.

Bevindingen

Zie onder beoordeling

Achtergrond

1. Reglement verkeersregels en verkeerstekens 1990 (RVV 1990)

Artikel 10, eerste lid

"Andere bestuurders dan genoemd in de artikelen 5 tot en met 8 gebruiken de rijbaan. Zij mogen voor het parkeren van hun voertuig tevens anders weggedeelten gebruiken, behalve het trottoir, het voetpad, het fietspad, het fiets/bromfietspad of het ruiterspad."

2. Wet administratiefrechtelijke handhaving verkeersvoorschriften

Artikel 2, eerste lid

"Ter zake van de in de bijlage bij deze wet omschreven gedragingen die in strijd zijn met op het verkeer betrekking hebbende voorschriften gesteld bij of krachtens de Wegenverkeerswet 1994, de Provinciewet of de Gemeentewet (*Stb.* 1992, 96) worden op de wijze bij deze wet bepaald administratieve sancties opgelegd. Voorzieningen van strafrechtelijke of strafvorderlijke aard zijn uitgesloten."

Artikel 3, eerste en tweede lid

"-1. Met het toezicht op de naleving van de in artikel 2, eerste lid, bedoelde voorschriften zijn belast de bij algemene maatregel van bestuur aangewezen ambtenaren.

-2. De in het eerste lid bedoelde ambtenaren zijn bevoegd tot het opleggen van een administratieve sanctie ter zake van de door hen of op geautomatiseerde wijze vastgestelde gedragingen aan personen die de leeftijd van twaalf jaren hebben bereikt."

3. Grondwet

Artikel 11

"Ieder heeft, behoudens bij of krachtens de wet te stellen beperkingen, recht op onaantastbaarheid van zijn lichaam."

Artikel 15, vierde lid

"Hij aan wie rechtmatig zijn vrijheid is ontnomen, kan worden beperkt in de uitoefening van grondrechten voor zover deze zich niet met de vrijheidsontneming verdraagt."

4. Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden

Artikel 8, eerste lid

"1. Everyone has the right to respect for his private and family life, his home and his correspondence.

2. There shall be no interference by a public authority with the exercise of this right except such as in accordance with the law and is necessary in a democratic society in the interests of national security, public safety or the economic well-being of the country, for the prevention of disorder or crime, for the protection of health or morals, or for the protection of the rights and freedoms of others."

5. Politiewet 1993

Artikel 8, eerste lid

"De ambtenaar van politie die is aangesteld voor de uitvoering van de politietaak is bevoegd in de rechtmatige uitoefening van zijn bediening geweld te gebruiken, wanneer daarmee het beoogde doel dit, mede gelet op de aan het gebruik van geweld verbonden gevaren, rechtvaardigt en dat doel niet op een andere wijze kan worden bereikt. Aan het gebruik van geweld gaat zo mogelijk een waarschuwing vooraf."

6. Ambtsinstructie voor de politie, de Koninklijke Marechaussee en de buitengewoon opsporingsambtenaar

Artikel 22

"-1. De ambtenaar kan een persoon die rechtens van zijn vrijheid is beroofd, ten behoeve van het vervoer handboeien aanleggen.

-2. De maatregel, bedoeld in het eerste lid, kan slechts worden getroffen, indien de feiten of omstandigheden dit redelijkerwijs vereisen met het oog op gevaar voor ontvluchting, dan wel met het oog op gevaar voor de veiligheid of het leven van de persoon die rechtens van zijn vrijheid is beroofd, van de ambtenaar of van derden.

-3. De in het tweede lid bedoelde feiten of omstandigheden kunnen slechts gelegen zijn in:

- a. de persoon die rechtens van zijn vrijheid is beroofd, of
- b. de aard van het strafbare feit op grond waarvan de vrijheidsbeneming heeft plaatsgevonden, één en ander in samenhang met de wijze waarop en de situatie waarin het vervoer plaatsvindt."

7. Wetboek van Strafrecht

Artikel 184, eerste lid

"Hij die opzettelijk niet voldoet aan een bevel of een vordering, krachtens wettelijk voorschrift gedaan door een ambtenaar met de uitoefening van enig toezicht belast of door een ambtenaar belast met of bevoegd verklaard tot het opsporen of onderzoeken van strafbare feiten, alsmede hij die opzettelijk enige handeling, door een van die ambtenaren ondernomen ter uitvoering van enig wettelijk voorschrift, belet, belemmert of verijdelt, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste drie maanden of geldboete van de tweede categorie."